

מסכת אבות

- א פרק א
משה קבל תורה מסיני,
ומסרה ליהושע,
ויהושע לזקנים,
וזקנים לנביאים,
ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה.
- הם אמרו שלשה דברים,
היו מתוונים בדין,
והעמידו תלמידים הרבה,
ועשו סיג לתורה.
- ב שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה.
הוא היה אומר,
על שלשה דברים העולם עומד,
על התורה
ועל העבודה
ועל גמילות חסדים.
- ג אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק.
הוא היה אומר,
אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס,
אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס,
ויהי מורא שמים עליכם.
- ד יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם.
יוסי בן יועזר איש צרדה אומר,
יהי ביתך בית ועד לחכמים,
והווי מתאבק בעפר רגליהם,
והווי שותה בצמא את דברייהם.
- ה יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר,
יהי ביתך פתוח לרוחה,
ויהיו עניים בני ביתך,
ואל תרבה שיחה עם האשה.
באשתו אמרו,
קל וחסר באשת חברו.
מכאן אמרו חכמים,
כל זמן שאדם מרבה שיחה עם האשה,
גורם רעה לעצמו,
ובוטל מדברי תורה,
וסופו יורש גיהנם.
- ו יהושע בן פרחיה ונתאי הארבל קבלו מהם.
יהושע בן פרחיה אומר,
עשה לך רב,
וקנה לך חבר,
והווי דן את כל האדם לכף זכות.

- ז נתאי הארְבלי אומר,
הרחק משכון רע,
ואל תתחבר לרשע,
ואל תתיאש מן הפרענות.
- ח יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם.
יהודה בן טבאי אומר,
אל תעש עצמך כעורכי הדינין.
וכשִׁיהיו בעלי דינין עומדים לפניך,
יהיו בעיניך כרשעים.
וכשנפטרם מלפניך,
יהיו בעיניך כזכאיו, כשקבלו עליהם את הדין.
- ט שמעון בן שטח אומר,
הוי מרבה לחקור את העדים,
והוי זהיר בדברייך, שמא מתוכם ילמדו לשקר.
- י שמעיה ואבטליון קבלו מהם.
שמעיה אומר,
אהוב את המלאכה,
ושנא את הרבנות,
ואל תתודע לרשות.
- יא אבטליון אומר,
חכמים, הזהרו בדבריכם,
שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים,
וישתו התלמידים הבאים אחריכם וימותו,
ונמצא שם שמים מתחלל.
- יב הלל ושמאי קבלו מהם.
הלל אומר,
הוי מתלמידיו של אהרן,
אוהב שלום ורודף שלום,
אוהב את הבריות ומקרֵבן לתורה.
- יג הוא היה אומר,
נגד שמא, אבד שמה.
ודלא מוסִיף, יסִיף.
ודלא ילִיף, קטלא חִיב.
ודאשתמש בתגא, חִלף.
- יד הוא היה אומר,
אם אין אני לי, מי לי.
וכשאני לעצמי, מה אני.
ואם לא עכשיו, אימתני.
- טו שמאי אומר,
עשה תורתך קבע.
אמור מעט ועשה הרבה,
והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות.

טז רבן גמליאל היה אומר,
עשה לך רב,
והסתלק מן הספק,
ואל תרבה לעשר אמדות.

יז שמעון בנו אומר,
כל ימי גדלתי בין החכמים,
ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה.
ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה.
וכל המרבה דברים, מביא חטא.

יח רבן שמעון בן גמליאל אומר,
על שלשה דברים העולם עומד,
על הדין
ועל האמת
ועל השלום,
שנאמר (זכריה ח) אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם.

פרק ב
א רבי אומר,

איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם?
כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.
והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה,
שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות.
והוי מחשב
הפסד מצוה כנגד שכרה,
ושכר עברה כנגד הפסדה.
והסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עברה,
דע מה למעלה ממך,
עין רואה ואזן שומעת,
וכל מעשיך בספר נכתבין.

ב רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר,
פה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עון.
וכל תורה שאין עמה מלאכה, סופה בטלה וגוררת עון.
וכל העמלים עם הצבור, יהיו עמלים עמהם לשם שמים,
שזכות אבותם מסייעתן וצדקתם עומדת לעד.
ואתם, מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם.

ג הווי זהירין ברשות,
שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן.
נראין כאוהבין בשעת הנאתן.
ואין עומדין לו לאדם בשעת דחקו.

ד הוא היה אומר,
עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו.
בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך.

הלל אומר,

אל תפרוש מן הצבור,
ואל תאמן בעצמך עד יום מותך,
ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו,
ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו להשמע.
ואל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה.

ה הוא הִיָּה אוֹמֵר,

אִין בּוֹר יֵרָא חֲטָא,
וְלֹא עִם הָאֲרֵץ חֲסִיד,
וְלֹא הִבִּישׁוֹן לְמַד,
וְלֹא הִקְפִּדוֹן מִלְּמַד,
וְלֹא כָּל הַמְרָבָה בְּסַחֲוֹרָה מַחֲכִים.
וּבְמִקּוֹם שְׂאִין אַנְשִׁים, הַשְּׁתַדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ.

ו אף הוא רָאָה גִלְגֻּלַת אַחַת שְׂצַפָּה עַל פְּנֵי הַמַּיִם.
אָמַר (לָהּ), עַל דְּאֵטְפֶתָּ, אֵטְפוּךְ.
וְסוּף מְטִיפִיךְ יְטוּפוּן.

ז הוא הִיָּה אוֹמֵר,

מְרָבָה בְּשֵׁר - מְרָבָה רְמָה.
מְרָבָה נְכָסִים - מְרָבָה דְּאָגָה.
מְרָבָה נְשִׁים - מְרָבָה כְּשָׁפִים.
מְרָבָה שְׂפָחוֹת - מְרָבָה זְמָה.
מְרָבָה עֲבָדִים - מְרָבָה גְזֵל.
מְרָבָה תוֹרָה - מְרָבָה חַיִּים.
מְרָבָה יְשִׁיבָה - מְרָבָה חֲכָמָה.
מְרָבָה עֲצָה - מְרָבָה תְּבוּנָה.
מְרָבָה צְדָקָה - מְרָבָה שְׁלוֹם.
קָנָה שֵׁם טוֹב - קָנָה לְעַצְמוֹ.
קָנָה לוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה - קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

ח רַבּוֹן יוֹחֲנָן בֶּן זַכַּאי קִבֵּל מֵהֵלֵל וּמִשְׁמַאי.
הוא הִיָּה אוֹמֵר,

אִם לְמַדְתָּ תוֹרָה הִרְבָּה, אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ, כִּי לְכֶךָ נּוֹצְרֶתָ.

חֲמִשָּׁה תִּלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבּוֹן יוֹחֲנָן בֶּן זַכַּאי,
וְאֵלוֹ הֵם,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הִרְקָנוֹס,
וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה,
וְרַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן,
וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל,
וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֵרֶךְ.

הוא הִיָּה מוֹנֵה שְׁבָחוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הִרְקָנוֹס, בּוֹר סוּד שְׂאִינוֹ מֵאֲבַד טָפָה.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אֲשֶׁרֵי יוֹלְדֶתוֹ.
רַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן, חֲסִיד.
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, יֵרָא חֲטָא.
וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֵרֶךְ, מַעֲיֵן הַמִּתְגַּבֵּר.

הוא הִיָּה אוֹמֵר,

אִם יִהְיוּ כָּל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֲזַנִּים,
וְאֱלִיעֶזֶר בֶּן הִרְקָנוֹס בְּכַף שְׁנֵיָה, מְכַרִּיעַ אֶת כָּלָם.
אָבָא שְׂאוּל אוֹמֵר מִשְׁמוֹ,

אִם יִהְיוּ כָּל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֲזַנִּים,
וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הִרְקָנוֹס אֵף עִמָּהֶם,
וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֵרֶךְ בְּכַף שְׁנֵיָה, מְכַרִּיעַ אֶת כָּלָם.

ט אָמַר לָהֶם:

צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם?
רבי אליעזר אומר, עין טובה.
רבי יהושע אומר, חבר טוב.
רבי יוסי אומר, שכן טוב.
רבי שמעון אומר, הרואה את הנולד.
רבי אלעזר אומר, לב טוב.

אמר להם:

רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם,
שבכלל דבריו דבריכם.

אמר להם:

צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם?
רבי אליעזר אומר, עין רעה.
רבי יהושע אומר, חבר רע.
רבי יוסי אומר, שכן רע.
רבי שמעון אומר, הלוח ואינו משלם.
אחד הלוח מן האדם, כלוח מן המקום ברוך הוא,
שנאמר (תהלים לז) לוח רשע ולא ישלם, וצדיק חונן ונותן.
רבי אלעזר אומר, לב רע.

אמר להם:

רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם,
שבכלל דבריו דבריכם.

י הם אמרו שלשה שלשה דברים:

רבי אליעזר אומר,
?הי כבוד חברך חביב עליך כשליך, ואל תהי נוח לכעוס.
?שוב יום אחד לפני מיתתך.
?הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים,
?הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה,
שנשיכתן נשיכת שועל,
ועקיצתן עקיצת עקרב,
ולחישתן לחישת שרף,
וכל דבריהם כגחלי אש.

יא רבי יהושע אומר,

עין הרע,
ויצר הרע,
ושנאת הבריות, מוציאים את האדם מן העולם.

יב רבי יוסי אומר,

?הי ממון חברך חביב עליך כשליך.
?התקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה לך.
?כל מעשיך יהיו לשם שמים.

יג רבי שמעון אומר,

?הוי זהיר בקריאת שמע (ובתפלה).
?כשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע,
אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא,
שנאמר (יואל ב) כי חנון ורחום הוא ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה.
?אל תהי רשע בפני עצמך.

יד רבי אלעזר אומר,

?הוי שקוד ללמוד תורה,

ודע מה שתשיב לאפיקורוס.
ודע לפני מי אתה עמל.
ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך.

טו רבי טרפון אומר,

היום קצר והמלאכה מרבה,
והפועלים עצלים, והשכר הרבה,
ובעל הבית דוחק.

טז הוא היה אומר,

לא עליך המלאכה לגמור,
ולא אתה בן חורין לבטל ממנה.
אם למדת תורה הרבה, נותנים לך שכר הרבה.
ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך.
ודע, מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא:

פרק ג

א עקביא בן מהללאל אומר,

הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה.
דע, מאין באת,
ולאן אתה הולך,
ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון.
מאין באת?
מטפה סרוחה,
ולאן אתה הולך?
למקום עפר רמה ותולעה.
ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון?
לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

ב רבי חנינא סגן הכהנים אומר,

הוי מתפלל בשלומה של מלכות,
שאמלא מוראה, איש את רעהו חיים בלעו.

רבי חנינא בן תרדיון אומר,

שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה,
הרי זה מושב לצים,
שנאמר (תהלים א), ובמושב לצים לא ישב.
אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה,
שכינה שרויה ביניהם,
שנאמר (מלאכי ג), אז נדברו יראי יי איש אל רעהו
ויקשב יי וישמע
ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחשבי שמו.
אין לי אלא שנים,
מנין שאפלו אחד שיושב ועוסק בתורה,
שהקדוש ברוך הוא קובע לו שכר?
שנאמר (איכה ג), ישב בדד וידם כי נטל עליו.

ג רבי שמעון אומר,

שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה,
כאלו אכלו מזבחי מתים,
שנאמר (ישעיה כח), כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום.
אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד,
ואמרו עליו דברי תורה,
כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא,
שנאמר (יחזקאל מא), וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'.

ד רבי חנינא בן חכינאי אומר,
הנעור בלילה,
והמהלך בדרך? חידדי
והמפנה לבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו.

ה רבי נחוניא בן הקנה אומר,
כל המקבל עליו על תורה,
מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ.
וכל הפורק ממנו על תורה,
נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ.

ו רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניה אומר,
עשרה שיושבין ועוסקין בתורה,
שכינה שרויה ביניהם,
שנאמר (תהלים פב), אלהים נצב בעדת אל.
ומנין אפלו חמשה?
שנאמר (עמוס ט), ואגדתו על ארץ יסדה.
ומנין אפלו שלשה?
שנאמר (תהלים פב), בקרב אלהים ישפט.
ומנין אפלו שנים?
שנאמר (מלאכי ג), אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע וגו'.
ומנין אפלו אחד?
שנאמר (שמות כ), בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך.

ז רבי אלעזר איש ברתותא אומר,
תן לו משלו, שאתה ושלך שלו.
וכן בודד הוא אומר (דברי הימים א כט)
כי ממך הכל ומידך נתנו לך.

רבי שמעון אומר,
המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר:
מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה,
מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו:

ח רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר,
כל השוכח דבר אחד ממשנתו,
מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו,
שנאמר (דברים ד), רק השמר לך ושמר נפשך מאד
פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך.
יכול אפלו תקפה עליו משנתו?
תלמוד לומר (שם) ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך,
הא אינו מתחייב בנפשו עד שישוב ויסירם מלבו.

ט רבי חנינא בן דוסא אומר,
כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו,
חכמתו מתקימת.
וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו,
אין חכמתו מתקימת.

הוא הנה אומר,
כל שמעשיו מרבין מחכמתו,
חכמתו מתקימת.
וכל שחכמתו מרבה ממעשיו,

אין חכמתו מתקיימת.

י' הוא ה'ה אומר,

כל שרוח הבריות נוחה הימנו,
רוח המקום נוחה הימנו.
וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו,
אין רוח המקום נוחה הימנו.

רבי דוסא בן הרקניס אומר,

שנה של שחרית,
ויין של צהרים,
ושיחת הילדים,
וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ,
מוציאין את האדם מן העולם.

יא רבי אלעזר המודעי אומר,

המחלל את הקדשים,
והמבזה את המועדות,
והמלבין פני חברו ברבים,
והמפר בריתו של אברהם אבינו עליו השלום,
והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה,
אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים,
אין לו חלק לעולם הבא.

יב רבי שמעאל אומר,

הוי קל לראש,
ונוח לתשחרת,
והוי מקבל את כל האדם בשמחה.

יג רבי עקיבא אומר,

שחוק וקלות ראש, מרגילין לערוה.
מסורת, סיג לתורה.
מעשרות, סיג לעשר.
נדרים, סיג לפרישות.
סיג לחכמה, שתיקה.

יד הוא ה'ה אומר,

חביב אדם שנברא בצלם.
חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם,
שנאמר (בראשית ט), כי בצלם אלהים עשה את האדם.

חביבין ישראל שנקראו בנים למקום.
חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום,
שנאמר (דברים יד), בנים אתם לה' אלהיכם.

חביבין ישראל, שנתן להם כלי חמדה.
חבה יתרה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם,
שנאמר (משלי ד), כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו.

טו הכל צפוי,

והרשות נתונה,
ובטוב העולם נדון. והכל לפי רב המעשה.

טז הוא ה'ה אומר,

הכל נתון בערבון,
ומצודה פרוסה על כל החיים.
החנות פתוחה,
והחנוני מקיף,
והפנקס פתוח,
והיד כותבת,
וכל הרוצה ללוות יבוא וילווה,
והגבאים מחזירים תדיר בכל יום,
ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו,
ויש להם על מה שייסמוכו,
והדין דין אמת,
והכל מתקן לסעודה.

יז רבי אלעזר בן עזריה אומר,

אם אין תורה, אין דרך ארץ.
אם אין דרך ארץ, אין תורה.
אם אין חכמה, אין יראה.
אם אין יראה, אין חכמה.
אם אין בינה, אין דעת.
אם אין דעת, אין בינה.
אם אין קמת, אין תורה.
אם אין תורה, אין קמת.

הוא היה אומר,

כל שחכמתו מרבה ממעשיו,
למה הוא דומה?

לאילן שענפיו מרבין ושרשיו מעטין,
והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו,
שנאמר (ירמיה יז), והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב,
ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב.
אבל כל שמעשיו מרבין מחכמתו,
למה הוא דומה?

לאילן שענפיו מעטין ושרשיו מרבין,
שאפלו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו,
אין מזיזין אותו ממקומו,
שנאמר (שם), והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו,
ולא יראה כי יבא חם, והיה עלהו רענן,
ובשנת בצרת לא ידאג, ולא ימיש מעשות פרי.

יח רבי אליעזר בן חסמא אומר,

קנין ופתיח נדה, הן הן גופי הלכות.
תקופות וגמטריאות, פרפראות לחכמה.

פרק ד

(א) בן זומא אומר,

איזהו חכם?

הלומד מכל אדם,

שנאמר (תהלים קיט), מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי.

איזהו גבור?

הכובש את יצרו,

שנאמר (משלי טז), טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר.

איזהו עשיר?

השמח בחלקו,

שנאמר (תהלים קכח), יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך.

אשריך, בעולם הזה.

וטוב לך, לעולם הבא.
איזהו מכבד?
המכבד את הבריות,
שנאמר (שמואל א ב), כי מכבדי אכבד ובזי יקלו.

(ב) בן עזאי אומר,
רץ למצוה קלה כבחמורה,
ובורח מן העברה.
שמצוה גוררת מצוה,
ועברה גוררת עברה.
ששכר מצוה - מצוה.
ושכר עברה - עברה.

(ג) הוא היה אומר,
אל תהי בז לכל אדם,
ואל תהי מפליג לכל דבר,
שאיין לך אדם שאין לו שעה
ואין לך דבר שאין לו מקום.

(ד) רבי לויטס איש יבנה אומר,
מאד מאד הני שפל רוח,
שתקות אנוש רמה.

רבי יוחנן בן ברוקא אומר,
כל המחלל שם שמים בסתר,
נפרעין ממנו בגלוי.
אחד שוגג ואחד מזיד בחלול השם.

(ה) רבי ישמעאל (בנו) אומר,
הלומד תורה על מנת ללמד,
מספיקין בידו ללמוד וללמד.
והלומד על מנת לעשות,
מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

רבי צדוק אומר,
אל תעשם עטרה להתגדל בהם,
ולא קרדם לחפור בהם.
וכן היה הלל אומר,
ודאשתמש בתגא, חלף.
הא למדת,
כל הנהנה מדברי תורה, נוטל חייו מן העולם.

(ו) רבי יוסי אומר,
כל המכבד את התורה,
גופו מכבד על הבריות.
וכל המחלל את התורה,
גופו מחלל על הבריות.

(ז) רבי ישמעאל בנו אומר,
החושך עצמו מן הדין,
פורק ממנו איבה וגזל ושבועת שוא.
והגס לבו בהוראה,
שוטה רשע וגס רוח.

(ח) הוא היה אומר,
אל תהי דן יחידי,
שאיין דן יחידי אלא אחד.
ואל תאמר קבלו דעתי,
שהן רשאים ולא אתה.

(ט) רבי יונתן אומר,
כל המקיים את התורה מעני,
סופו לקימה מעשר.
וכל המבטל את התורה מעשר,
סופו לבטלה מעני.
(י) רבי מאיר אומר,
הוי ממעט בעסק, ועסוק בתורה.
והוי שפל רוח בפני כל אדם.
ואם בטלת מן התורה,
יש לך בטלים הרבה פנגדך.
ואם עמלת בתורה,
יש לך (לו) שכר הרבה לתן לך.
(יא) רבי אליעזר בן יעקב אומר,
העושה מצנה אחת,
קונה לו פרקליט אחד.
והעובר עברה אחת,
קונה לו קטיגור אחד.
תשובה ומעשים טובים,
כתריס בפני הפרענות.

רבי יוחנן הסנדלר אומר,
כל פנסייה שהיא לשם שמים,
סופה להתקיים.
ושאינה לשם שמים,
אין סופה להתקיים.

(יב) רבי אלעזר בן שמוע אומר,
יהי כבוד תלמידך חביב עליך פשלה,
וכבוד חברך כמורא רבך,
ומורא רבך כמורא שמים

(יג) רבי יהודה אומר,
הוי זהיר בתלמוד,
ששגגת תלמוד עולה זדון.

רבי שמעון אומר,
שלשה כתרים הם,
כתר תורה
וכתר כהנה
וכתר מלכות,
וכתר שם טוב עולה על גביהן.

(יד) רבי נהוראי אומר,
הוי גולה למקום תורה
ואל תאמר שהיא תבוא אחרך,
שחברך יקמוה בידך.
ואל בינתך אל תשען.

(טו) רבי ינאי אומר,
אין בדינו לא משלות הרשעים
ואף לא מיסורי הצדיקים.

רבי מתיא בן חרש אומר,
הוי מקדים בשלום כל אדם.
והוי זנב לאריות,
ואל תהי ראש לשועלים.

(טז) רבי יעקב אומר,
העולם הזה

דומה לפרוודור בפני העולם הבא.
התקן עצמך בפרוודור,
כדי שתכנס לטרקלין.

(יז) הוא היה אומר,
פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה,
מכל חיי העולם הבא.
ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא,
מכל חיי העולם הזה.

(יח) רבי שמעון בן אלעזר אומר,
אל תרצה את חברך בשעת כעסו,
ואל תנחמנו בשעה שמתו מטל לפניו,
ואל תשאל לו בשעת נדרו,
ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו.

(יט) שמואל הקטן אומר,
(משלי כד) בנפל אויביך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך,
פן יראה יי רע בעיניו והשיב מעליו אפו.
(כ) אלישע בן אבויה אומר,
הלומד ילד למה הוא דומה?
לדיו כתובה על גר חדש.
והלומד זקן למה הוא דומה?
לדיו כתובה על גר מחוק.

רבי יוסי בר יהודה איש כפר הבבלי אומר,
הלומד מן הקטנים למה הוא דומה?
לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו.
והלומד מן הזקנים למה הוא דומה?
לאוכל ענבים בשולות ושותה יין ישן.

רבי אומר,
אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו.
יש קנקן חדש מלא ישן,
וישן שאפלו חדש אין בו.

(כא) רבי אלעזר הקפר אומר,
הקנאה והתאנה והכבוד
מוציאין את האדם מן העולם.

(כב) הוא היה אומר,

הילודים למות,

והמתים להחיות,

והחיים לדון.

לידע להודיע ולהודע

שהוא אל,

הוא היוצר, הוא הבורא, הוא המבין,

הוא הדין, הוא עד, הוא בעל דין, והוא עתיד לדון.

ברוך הוא,

שאין לפניו לא עולה ולא שכה ולא משוא פנים ולא מקח שוחד, שהכל שלו.

ודע שהכל לפי החשבון.

ואל יבטיחך יצרן שהשואל בית מנוס לך,

שעל כרחך אתה נוצר,

ועל כרחך אתה נולד,

ועל כרחך אתה חי,

ועל כרחך אתה מת,

ועל כרחך אתה עתיד לתן דין וחשבון

לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.